

per contenir els terrers rosts, parets per tancar les finques y casetes per guardarhi les eines, els fruits y el bestiar, y per secarhi les figues a la tardor.

Ara tothom se assacia de pá, molts se aixopluguen baix de la propia teulada, y no sols poden lliurarse del fret y abrigarse en temps de pluja, sino que vesten diariament amb gran netedat, y els dies de festa amb relativa elegancia. Ara ja no munten, com altre temps. de la planura, els anys de sequia, aquells estols de vells, dones y nins famolencs, descalços, espellissats y casi nuus, captant un roagó de pá d ordi o una grapada de garroves per amor de Deu, quan no les recullien per dins els camps, pasturant com el bestiar, semblants an els esbarts de corps afamegats que baixen dels empinats roquissers de la muntanya.

Y totes aquestes millores, tot el benestar que nos es arribat en manco de mig sigle, no se deu a cap radical variació de cultiu, ni a haverse aplicat a l'agricultura importants capitals estranys, ni tampoc a haverse realisat estensos conreus, amb grans màquines de vapor com ho fan per altres punts; tot es vengut aquí poc a poc, sense alteracions, ni canvis fondos y trastornadors. Les produccions son les mateixes en quan a la calitat dels fruits, sols en la cantitat han tengut augment. S'han plantats arbres y més arbres de les castes ja conegudes, s'han conrades moltes de terres qu'abans eren erms y garríques, s'han llaurat, cavat y femat amb més esment les qu'abans ja se conraven, y el temps y el clima han fet lo demés.

Les conrons, repetesc, no han variat. Encara fruiten les altes y esponeroses, argentades rames de l'olivera, que'ls orientals empeltaren demunt la fantástica y capritchosa soca del selvatge ullastre, molts de sigles abans de que venguessen a aquesta terra el nostros progenitors catalans. La olivera, simbol de bau y concordia, que tenim com arbre nacional, es mirada sempre amb singular predilecció y tenguda en gran estima. De naturalesa esquisida y somniadora, vol viure solitaria en les altures; por lo qu'ha abandonat les terres baixes aont s'hi han sembrat altra casta d arbres y s'hi han conrat diverses plantes; però en els llocs aont troba el clima y terrer que necessita per fer bon fruit y oli fi y saborós, se deixa reproduir fácilmente per empelt demunt l'ullastre dur, sens mancarbar.

He dit inexactament que l'olivera no tolera cap altre arbre an el seu costat essent així que se agermana de lo millor amb el garrover, y que de molt antic los trobam mesclats y ben avenguts pels costers, valls y plans de Mallorca. Aixó se deu a que'l garrover es de tan bon natural que amb tothom sab avenir-se, perque sempre dona an els veinats y mai los demana res. Bé mereix que'l conrador el tracti amb més esment, essent l'arbre que exigeix manco *abono* y el més agrait de tots; es tant fener, que poques vegades deixa d'espletar un any partaltre. Com per altra part el preu de la garrova se mantenen prou alt y es molt cercada, se fan sempre seguit noves plantacions de garrovers, casi tan estensos e importants com les d'ametlers.

Vet-aquí l'arbre avui verament privilegiat. Essent la seua zona de producció molt limitada y la nostra de les més ventajoses per fruitarhi normalment; essent bona part del nostro terrer lleuger, gravós, sec, calent y ventilat, aixó es, molt apropósit per la creixensa, desenrotllo y robustés dels ametlers, no es estrany que